

Biologisk mångfald i lantbruket

Madeleine Wiström | 2025-02-26

Hushållnings
sällskapet

Hushållnings sällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge + 1

Madeleine Wiström

VÄXTODLINGSRÅDGIVARE EKO

 Hushållnings sällskapet Östergötland

 0708-29 08 27

 0708-29 08 27

 madeleine.wistrom@hushallningsallskapet.se

VÄXTODLING

EU

GREPPA NÄRINGEN

Hushållnings
sällskapet

Hushållningssällskapets varumärkeslöfte

”

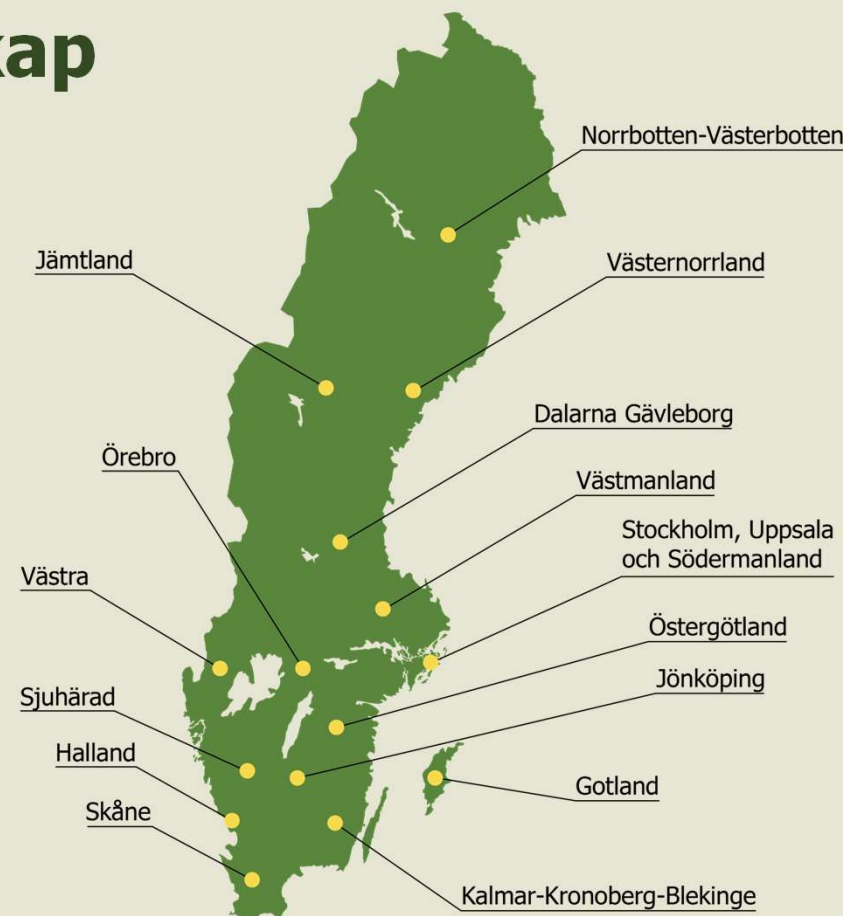
KUNSKAP FÖR LANDETS FRAMTID.

- **Kunskap** *Genom råd och utbildning bidrar vi till utveckling inom de gröna näringarna*
- **Landet** *Hela landets välmående i form av tillgång till bra mat och en levande landsbygd*
- **Framtid** *Genom att ge våra elever och kunder förutsättningar att skapa tillväxt*

Det finns flera Hushållningssällskap

- **15 fristående sällskap** verkar under det gemensamma varumärket Hushållningssällskapet. Landets första sällskap bildades 1791 på Gotland.
- **Vi är en oberoende medlemsorganisation** med ca 25 000 medlemmar.
- **Totalt 1100 medarbetare** från Skåne till Norrbotten, omsättning på 1,1 miljarder kronor.
- **Varje sällskap är fristående och driver självständigt sina affärer** men har flera gemensamma bolag. Hushållningssällskapen har en speciell juridisk form.

” EN LANDSBYGD
SOM LOCKAR MED ETT
NÄRINGS-LIV SOM
VÄXER.

” KUNSKAP FÖR
LANDETS FRAMTID.

Rådgivning

- Rådgivningsportföljen varierar mellan olika Hushållningssällskap.
- **Våra rådgivare är experter** inom sina områden och erbjuder skräddarsydd rådgivning baserat på kompetens och erfarenhet.
- Vår rådgivning har alltid samma mål: att skapa välmående företag och en välmående jord.
- Oavsett var i landet våra kunder finns, arbetar vi för att optimera verksamheterna och bidra till långsiktig hållbarhet – både för företagen och för planeten.

Våra elever är vår framtid

Hushållningssällskapet en stor utbildare av kompetent arbetskraft till de gröna näringarna.

- Vi driver 8 naturbruksgymnasier där hundratals välutbildade ungdomar tar studenten varje år. Tack vare de gröna näringarnas stora behov av arbetskraft får många anställning
- Vi arrangerar även YH- och vuxenutbildning och har ett stort utbud av uppdragsutbildningar.

Vi vill bidra till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft för landsbygdens företag.

- Gamlebygymnasiet
- Ingestadgymnasiet
- Naturbruksgymnasiet i Kalmar
- Nordvik
- Strömna Naturbruksgymnasium
- Önnestadgymnasiet
- Hvilan Utbildning

Varför biologisk mångfald?

Biologisk mångfald

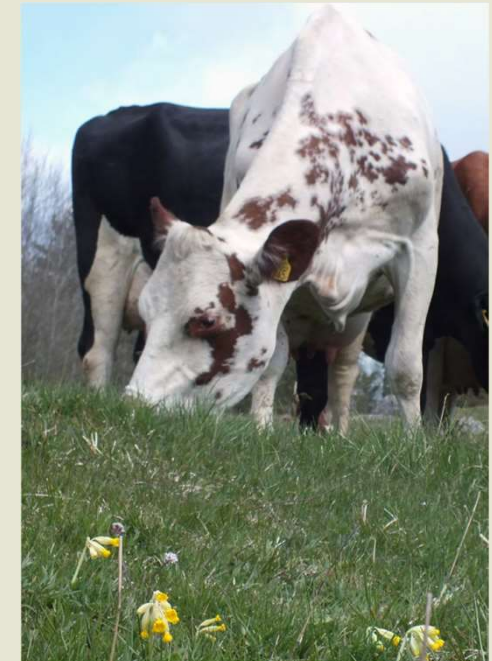
Ekosystemtjänster, t.ex. pollinering

Biologisk mångfald

Resiliens (= motståndskraft)

Mera?!

Bilder från skriften *Den biologiska mångfalden och maten vi äter* (SLU 2024)

Biologisk mångfald i lantbruket

Mer av

- Variation i odlingen, växtföljd
- Samodling olika arter
- Vall i växtföljden
- Organiskt material i marken
- Naturbetesmark
- Blommande växter
- Djur och odling tillsammans
- Varierad markanvändning, landskapsperspektivet

Mindre av

- Naturfrämmande kemiska bekämpningsmedel
- Monokulturer
- Intensiv jordbearbetning

I åkerlandskapet

- **Åkerlandskapets bryn och småbiotoper**
  - Skötsel av befintliga ytor och biotoper
  - Etablera ytor med syfte biologisk mångfald, t.ex. Blommande åker
- **Att göra artfattig åker något mindre artfattig**
  - Mer ogräs
  - Flera arter i samodling
  - Marken bevuxen större del av tiden
  - Minskad jordbearbetning
  - Organiskt material (kol) till jordens mikroorganismer
- **Gynna mångfalden i åkerlandskapet, tips** Åkerlandskapet - Jordbruksverket.se

Fråga

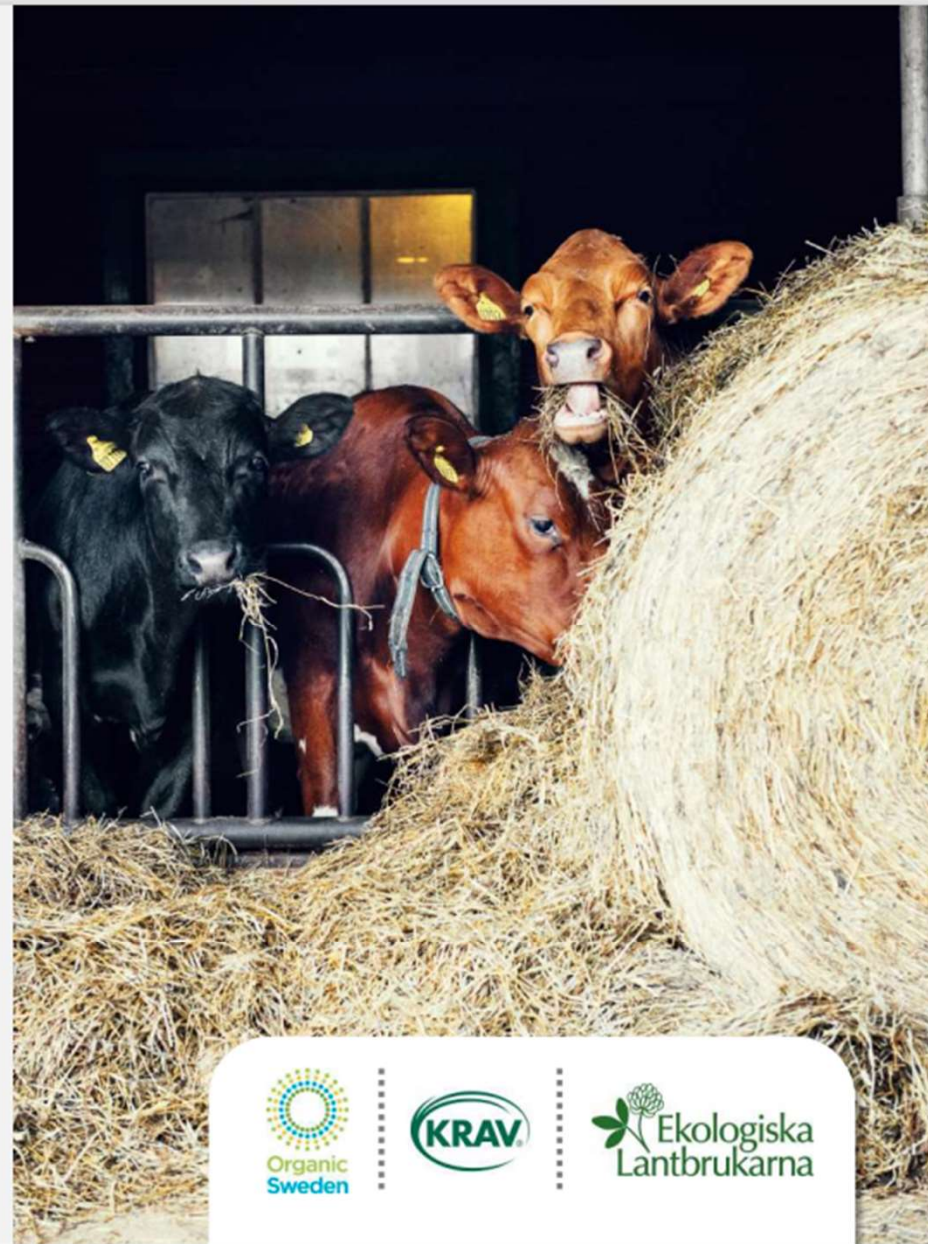
Vilken är din bild av biologisk mångfald i lantbruket?

Ge exempel på sånt du testat eller sett.

1. Vad är ekologiskt?

- Fyra principer:
  - Hälsa - Jorden, växterna, djuren och människorna
  - Ekologi - Lokala resurser och kretslopp
  - Rättvisa - Rättvist matsystem
  - Omsorg - Långsiktighet
- KRAV bildades 1985
- EU:s regelverk för ekologisk produktion
- Ekologiskt i Sverige
- Ekologiskt i världen

Läs mer på www.ekofakta.se

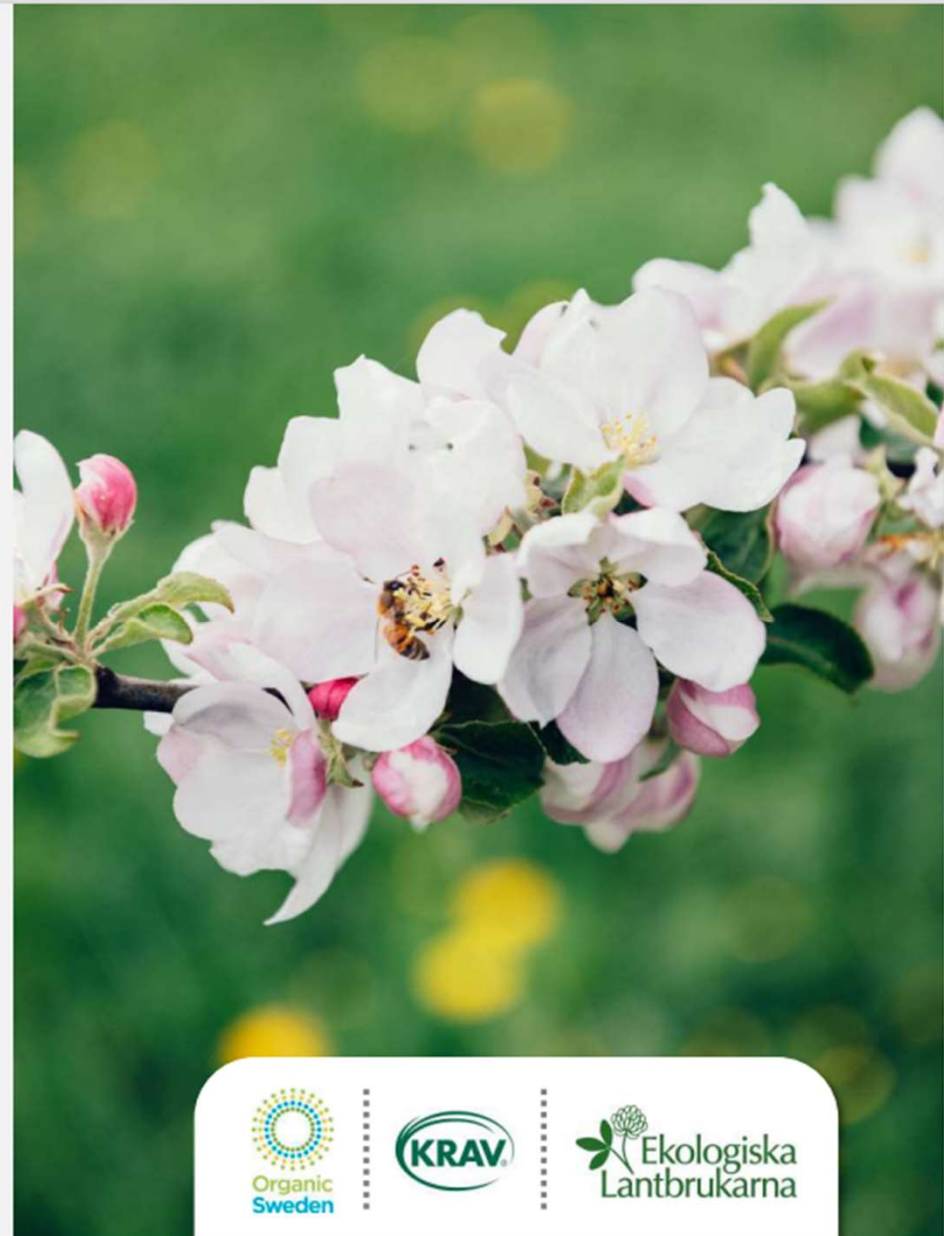

Mervärden med ekologiskt

1. Biologisk mångfald

- Globalt: "Den sjätte massutrotningen"
- Sverige: Antal rödlistade arter +11% på fem år
- I genomsnitt 30% större **artrikedom** på ekologiska gårdar
- I genomsnitt 50% större artrikedom av **växter** och **pollinerare** på ekologiska gårdar
- Kemiska bekämpningsmedel påverkan på insekter, pollinerare och vattenlevande organismer

Läs mer på www.ekofakta.se

Är eko bättre för mångfalden?

Ja! Men inte alltid...

Störst mångfald i mosaikartade jordbrukslandskap oavsett odlingsmetod *A-C Weibull 2002*

Ekologisk odling mer positivt för biol mångfald både per ha och per producerad mängd livsmedel *Sofie Andersson et al 2021*

Forskning från Europa de senaste 30 åren visar att det i snitt finns 30% fler arter och även fler individer av många arter på ekogårdar *Epok, SLU 2023*

Mer biologisk mångfald

DET ÄR KORREKT ATT SÄGA ATT ...

- ◆ När du väljer eko gör du livet lättare för pollinerare!
- ◆ På ekologiska gårdar är artrikedomen av växter och pollinerare i genomsnitt 50 % högre.
- ◆ Ekologiska odlingar kan bidra till att öka den biologiska mångfalden genom att det blir fler arter av växter, fåglar och pollinerare på ekologiska gårdar.
- ◆ Det kan bli fler arter av växter, fåglar och pollinerare på ekologiska gårdar.
- ◆ I genomsnitt finns det 30 % fler arter i ekologisk odling.
- ◆ Biologisk mångfald kan göra naturen och jordbruket mer motståndskraftiga vid till exempel klimatförändringar.

Referenser

- Tuck, S.L. et al. (2014) Land-use intensity and the effects of organic farming on biodiversity: a hierarchical metaanalysis. *Journal of Applied Ecology*, 51(3), 746-755.
- Rundlöf M, Lundin O & Bommarco R. (2012). Växtskyddsmedlens påverkan på biologisk mångfald i jordbrukslandskapet. CKB rapport 2012:2. KompetensCentrum för Kemisk Bekämpning, SLU.
- Cleland, E. E. (2011). Biodiversity and ecosystem stability. *Nature Education Knowledge*, 3(10), 14.

UNDVIK ATT SÄGA ...

- ◆ Ekologiskt jordbruk ökar den biologiska mångfalden.

Kommentar:

Detta är ett generellt påstående. Generella påståenden om att ekologiska odlingar bidrar till att öka den ekologiska mångfalden är problematiska. Med de höga krav som ställs på vederhäftighet enligt marknadsföringslagen är allmänna påståenden svåra att bevisa.

Mer biologisk mångfald

DET ÄR KORREKT ATT SÄGA ATT ...

◆ **Ekolantbrukare stöttar fågellivet!**

På ekologiska gårdar trivs pollinerare som humlor och bin samt andra viktiga insekter och småkryp. Det gör i sin tur att många fåglar trivs bättre där.*

◆ **Många fågelarter på ekogårdar**

På ekologiska gårdar finns det många fågelarter. Det har att göra med att eko-bönder inte använder några naturfrämmande bekämpningsmedel.*

◆ **Vilda bin trivs på ekologiska åkrar och fält!**

Visste du att en övergång till ekologiskt lantbruk kan bidra till fler vilda bin på ekologiska åkrar och fält?***

Referenser

* Ekofakta. (2023). Sammanfattning biologisk mångfald och ekologisk produktion.

** Aizen, M.A., Garibaldi, L.A., Cunningham, S.A. & Klein, A.M. (2008). Long-term global trends in crop yield and production reveal no current pollination shortage but increasing pollinator dependency. *Curr. Biol.*, 18, 1572-1575.

Goda exempel

<https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/gynna-mangfalden-i-akerlandskapet>

Fasantupp i viltåker.

Foto: Petter Haldén

Skalbaggsåsar

En skalbaggsås med cikoria mellan två skiften.

Foto: Lena Friberg

Buskar och träd

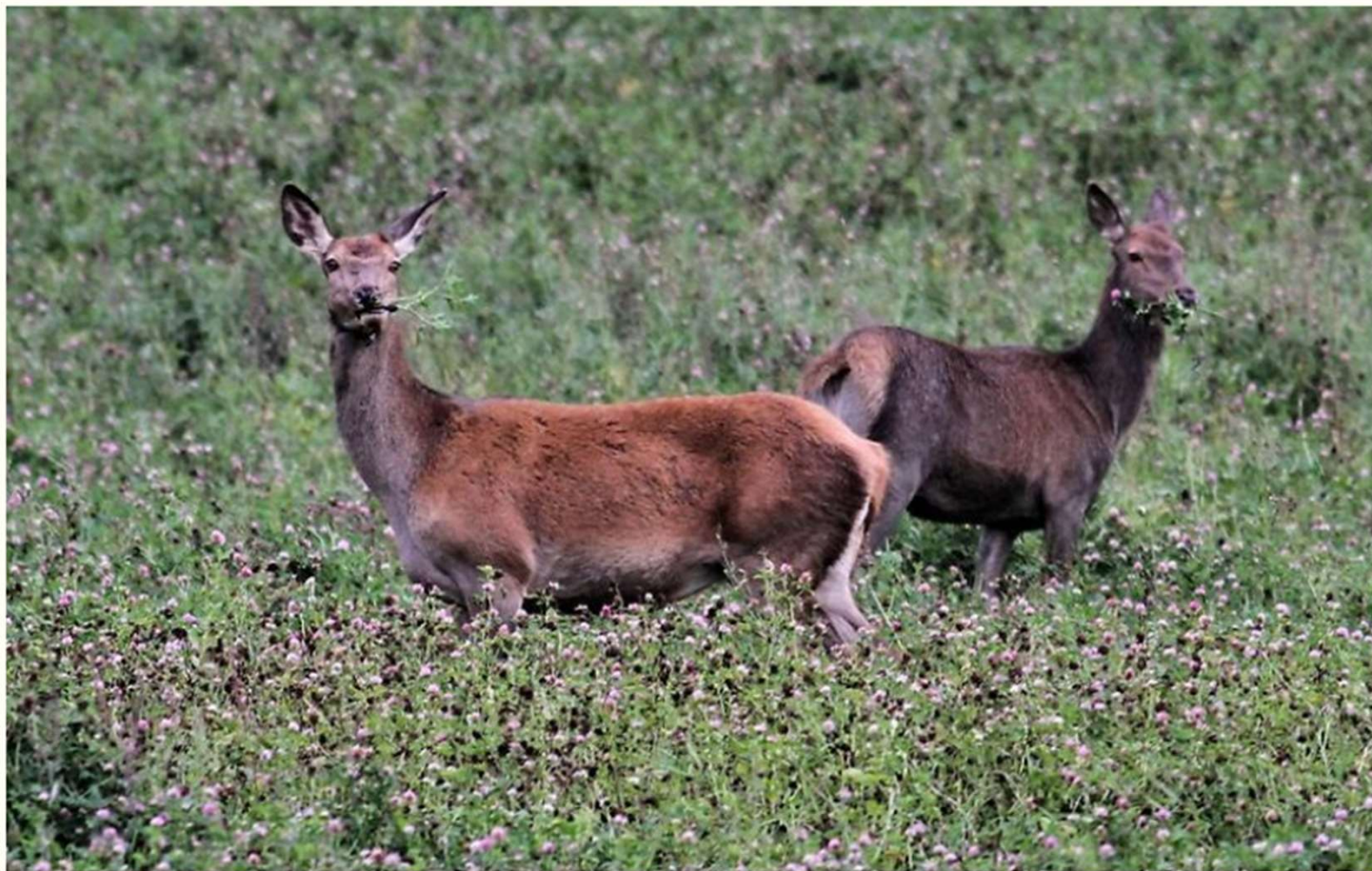

En lähäck av buskar och träd på Österlen.

Foto: Jenny Henriksson

Viltåkrar för vilt och fåglar

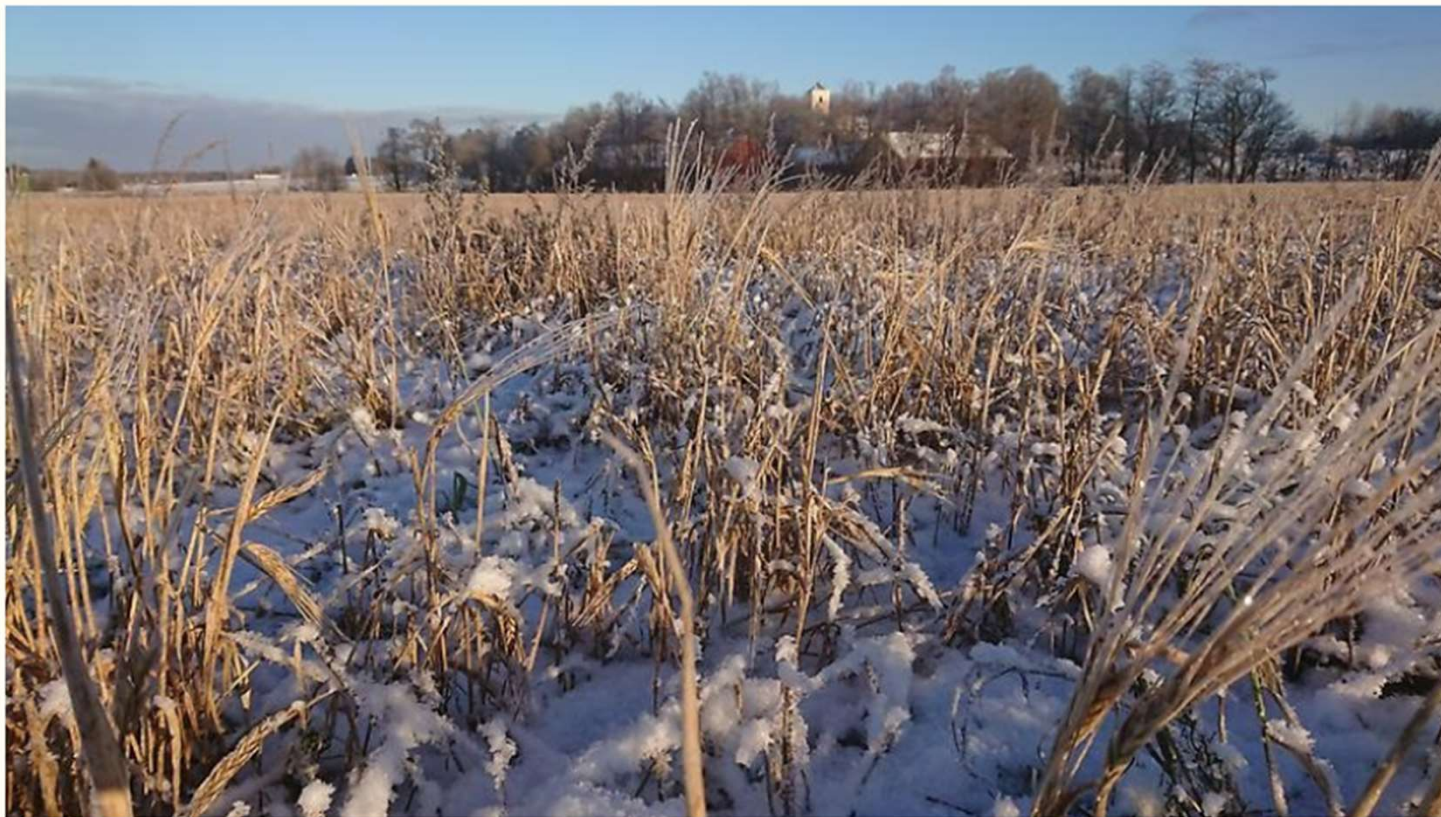

Kronhjorten betar gärna rödklöver.

Foto: Petter Haldén

Oskördade grödor för fåglar och vilt

Oskördad spannmål äts av fåglar och vilt.

Foto: Petter Haldén

Sandbädd för bin

Du kan schakta bort matjorden för att sanden ska blottas vilket gynnar solitärbin.

Foto: Tommy Karlsson

Halmbalar för humlor

Två rundbalar intill varandra ger skyddande skrymslen för humlor.

Foto: Sandra Lindström

Sprutfria kantzoner

Sprutfri kantzön i höstvede.

Foto: Petter Haldén

I gårdsmiljön

Holkar för olika sorters fåglar, stare, tornfalk och slaguggla samt tornseglare.

Foto: Petter Haldén

Demonstrationsgårdar - Klostergården

Lärkrutan syns bra i sådden som är på väg upp.

Remsor med hampa.

En utlagd sandbädd som ligger i en åk

Fråga

Vad ger (skulle ge) dig som lantbrukare drivkraft att producera ekologiskt?

Vad ger dig som konsument drivkraft att efterfråga och köpa ekologiskt?

Fråga - Vad är det som ger drivkraft?

- Kunskap
- Den god viljan
- Intresse, t.ex. jakt
- **Ekonomi**
- Mervärden vid försäljning
- Konsumentkraft, efterfrågan
- Ekosystemtjänster, t.ex. pollinering och naturliga fiender
- Lagar och regler
- Styrmedel som investeringsstöd, miljöstöd
- Rådgivning, inspiration

Dina val har betydelse!

- Det du säger
- De frågor du ställer
- Det du gör
- Det du konsumerar
- ...

Hushållnings
sällskapet

KUNSKAP FÖR LANDETS FRAMTID